

Deddf Seilwaith (Cymru) 2024

2024 dsc 3

RHAN 4

ARCHWILIO CEISIADAU

Archwilio ceisiadau

41 Awdurdod archwilio i archwilio ceisiadau

Mae gan awdurdod archwilio y swyddogaeth o archwilio cais y'i penodir mewn cysylltiad ag ef.

42 Dewis o ymchwiliad, gwrandawriad neu weithdrefn ysgrifenedig

- (1) Rhaid i'r awdurdod archwilio ddyfarnu'r weithdrefn ar gyfer archwilio pob cais y'i penodir mewn cysylltiad ag ef.
- (2) Rhaid i ddyfarniad ddarparu y bydd y cais yn cael ei archwilio drwy un neu ragor o'r dulliau a ganlyn—
 - (a) mewn ymchwiliad lleol;
 - (b) mewn gwrandawriad;
 - (c) ar sail y cais ac unrhyw sylwadau ysgrifenedig (os oes rhai) ynghylch y cais.
- (3) A rhaid i ddyfarniad ddarparu y bydd archwiliad o'r cais yn cynnwys gwrandawriad, oni bai bod—
 - (a) y dyfarniad yn darparu y bydd ymchwiliad lleol yn cael ei gynnal, neu
 - (b) yr awdurdod archwilio yn ystyried na fyddai gwrandawriad yn cynorthwyo'r archwiliad.
- (4) Rhaid i'r awdurdod archwilio wneud dyfarniad cyn diwedd y cyfnod a bennir mewn rheoliadau.
- (5) Caniateir i ddyfarniad gael ei amrywio gan ddyfarniad pellach ar unrhyw adeg cyn y penderfynir ar y cais sy'n cael ei archwilio o dan adran 60.

Statws This is the original version (as it was originally enacted). Dim ond ar ei ffurf wreiddiol y mae'r eitem hon o ddeddfwriaeth ar gael ar hyn o bryd.

- (6) Rhaid i'r awdurdod archwilio hysbysu unrhyw berson neu berson o ddisgrifiad a bennir mewn rheoliadau am ddyfarniad o dan yr adran hon.
- (7) Rhaid i Weinidogion Cymru gyhoeddi'r meini prawf sydd i'w cymhwyso gan yr awdurdod archwilio wrth wneud dyfarniadau o dan yr adran hon.
- (8) Mae swyddogaethau awdurdod archwilio o dan yr adran hon yn ddarostyngedig i unrhyw ddarpariaeth a wneir drwy reoliadau o dan adran 43 neu 44.

43 Gwrandawliadau llawr agored

- (1) Caiff rheoliadau ei gwneud yn ofynnol i awdurdod archwilio beri bod gwrandawliad llawr agored yn cael ei gynnal o dan yr amgylchiadau a bennir yn y rheoliadau.
- (2) Caiff y rheoliadau wneud unrhyw ofyniad i beri bod gwrandawliad llawr agored yn cael ei gynnal yn ddarostyngedig i amodau (gan gynnwys arfer disgrisiwn gan yr awdurdod archwilio).
- (3) Yn yr adran hon, "gwrandawliad llawr agored" yw gwrandawliad lle y mae gan bob parti a chanddo fuddiant hawlogaeth (yn ddarostyngedig i bwerau'r awdurdod archwilio i reoli'r dull o gynnal y gwrandawliad) i wneud sylwadau llafar ynghylch y cais.

44 Y weithdrefn archwilio

- (1) Caiff rheoliadau wneud darpariaeth ynghylch y weithdrefn sydd i'w dilyn mewn cysylltiad ag archwilio cais o dan y Rhan hon (pa un a yw'n cael ei archwilio mewn ymchwiliad lleol, mewn gwrandawliad neu ar sail y cais ac unrhyw sylwadau ysgrifenedig (os oes rhai) ynghylch y cais).
- (2) Caiff y rheoliadau gynnwys darpariaeth ynghylch—
 - (a) y weithdrefn sydd i'w dilyn mewn cysylltiad â phenderfyniad o dan adran 42;
 - (b) y weithdrefn sydd i'w dilyn mewn cysylltiad â gofyniad o dan adran 43;
 - (c) y weithdrefn sydd i'w dilyn mewn cysylltiad â materion paratoadol neu faterion yn dilyn ymchwiliad neu wrandawliad neu gyflwyno sylwadau ysgrifenedig;
 - (d) cynnal yr archwiliad.
- (3) Caiff y rheoliadau gynnwys darpariaeth ynghylch y weithdrefn sydd i'w dilyn—
 - (a) pan fo camau wedi eu cymryd gyda'r bwriad o gynnal ymchwiliad neu wrandawliad nad yw'n digwydd,
 - (b) pan fo camau wedi eu cymryd gyda'r bwriad mai awdurdod archwilio a fyddai'n penderfynu ar unrhyw fater a bod yr achos yn ddarostyngedig i gyfarwyddyd bod rhaid i Weinidogion Cymru benderfynu ar y mater yn lle hynny,
 - (c) pan fo camau wedi eu cymryd gyda'r bwriad mai Gweinidogion Cymru a fyddai'n penderfynu ar unrhyw fater a bod yr achos yn ddarostyngedig i gyfarwyddyd bod rhaid i'r awdurdod archwilio benderfynu ar y mater yn lle hynny, neu
 - (d) pan fo camau wedi eu cymryd yn unol â chyfarwyddyd a grybwyllir ym mharagraff (b) neu (c) a bod cyfarwyddyd pellach yn cael ei wneud sy'n dirymu'r cyfarwyddyd hwnnw,

Statws This is the original version (as it was originally enacted). Dim ond ar ei ffurf wreiddiol y mae'r eitem hon o ddeddfwriaeth ar gael ar hyn o bryd.

a chânt ddarparu bod y camau hynny i'w trin fel cydymffurfedd, yn gyfan gwbl neu'n rhannol, â gofynion y rheoliadau.

(4) Caiff y rheoliadau—

- (a) pennu terfyn amser y mae rhaid i unrhyw barti i achos gyflwyno sylwadau ysgrifenedig ac unrhyw ddogfennau ategol o'i fewn;
- (b) galluogi'r awdurdod archwilio i estyn y terfyn amser mewn achos penodol;
- (c) galluogi'r awdurdod archwilio i lunio adroddiad o dan adran 52 gan ystyried y sylwadau ysgrifenedig a'r dogfennau ategol a gyflwynwyd o fewn y terfyn amser yn unig;
- (d) galluogi'r awdurdod archwilio neu Weinidogion Cymru (yn ôl y digwydd) i fwrw ymlaen i wneud penderfyniad gan ystyried y sylwadau ysgrifenedig a'r dogfennau ategol a gyflwynwyd o fewn y terfyn amser yn unig;
- (e) galluogi'r awdurdod archwilio, ar ôl rhoi hysbysiad ysgrifenedig i'r partion o'i fwriad i wneud hynny, i lunio adroddiad o dan adran 52 er na chyflwynwyd unrhyw sylwadau ysgrifenedig o fewn y terfyn amser, os yw'n ymddangos iddo fod ganddo ddeunyddiau digonol ger ei fron i wneud argymhelliad ar rinweddau'r cais;
- (f) galluogi'r awdurdod archwilio neu Weinidogion Cymru (yn ôl y digwydd), ar ôl rhoi hysbysiad ysgrifenedig i'r partion o'i fwriad neu o'u bwriad i wneud hynny, i fwrw ymlaen i wneud penderfyniad er na chyflwynwyd unrhyw sylwadau ysgrifenedig o fewn y terfyn amser, os yr ymddengys iddo neu iddynt fod ganddo neu fod ganddynt ddeunydd digonol ger ei fron neu ger eu bron i benderfynu ar rinweddau'r cais;
- (g) gwneud darpariaeth ynghylch lleoliad achos mewn gwrandawriad neu ymchwiliad lleol;
- (h) gwneud darpariaeth ynghylch y dull o gynnal achos mewn gwrandawriad neu ymchwiliad lleol yn gyfan gwbl neu'n rhannol drwy gyfrwng cyfarpar neu gyfleuster arall sy'n galluogi personau nad ydynt yn yr un lle i fod yn bresennol yn y gwrandawriad neu'r ymchwiliad lleol a chymryd rhan ynddo;
- (i) gwneud darpariaeth ynghylch darlledu neu recordio'r achos mewn gwrandawriad neu ymchwiliad lleol.

45 Pŵer i fynd ar dir mewn cysylltiad ag archwiliad

- (1) Caiff person sydd wedi ei awdurdodi'n ysgrifenedig gan Weinidogion Cymru fynd ar dir yng Nghymru ar adeg resymol at ddiben edrych ar y tir mewn cysylltiad ag archwilio ceisiadau o dan y Rhan hon.
- (2) Mewn perthynas â pherson sydd wedi ei awdurdodi i fynd ar dir o dan is-adran (1)—
 - (a) rhaid iddo, os yw'n ofynnol iddo wneud hynny, ddangos tystiolaeth o awdurdodiad y person, a datgan diben mynd ar y tir, cyn mynd arno,
 - (b) ni chaiff fynnu cael mynediad fel hawl i unrhyw dir sydd wedi ei feddiannu oni roddwyd 14 o ddiwrnodau o rybudd o'r mynediad bwriadedig i'r meddiannydd,
 - (c) caiff fynd ag unrhyw bersonau eraill sy'n angenrheidiol ar y tir,
 - (d) rhaid iddo, os yw'n ymadael â'r tir ar adeg pan nad oes perchennog neu feddiannydd yn bresennol, ei adael wedi ei ddiogelu yr un mor effeithiol rhag tresmaswyr ag yr oedd pan aeth y person arno, ac
 - (e) rhaid iddo gydymffurfio ag unrhyw amodau eraill y rhoddir awdurdodiad Gweinidogion Cymru yn ddarostyngedig iddynt.

Statws This is the original version (as it was originally enacted). Dim ond ar
ei ffurf wreiddiol y mae'r eitem hon o ddeddfwriaeth ar gael ar hyn o bryd.

- (3) Mae person yn cyflawni trosedd os yw'r person yn rhwystro'n fwriadol berson sy'n gweithredu wrth arfer pŵer o dan is-adran (1).
- (4) Mae person sy'n euog o drosedd o dan is-adran (3) yn agored ar euogfarn ddiannod i ddirwy.

46 Pŵer i fynd ar dir y Goron mewn cysylltiad ag archwiliad

- (1) Mae adran 45 yn gymwys i dir y Goron yn ddarostyngedig i is-adrannau (2) a (3).
- (2) Ni chaiff person fynd ar dir y Goron oni fo'r person ("P") wedi cael caniatâd—
- (a) person yr ymddengys i P fod ganddo hawl i'w roi, neu
- (b) awdurdod priodol y Goron.
- (3) Nid yw is-adrannau (2)(b), (3) a (4) o adran 45 yn gymwys mewn perthynas ag unrhyw beth a wneir yn rhinwedd yr adran hon.

47 Pŵer awdurdod archwilio i gynnal ymchwiliad lleol

- (1) Caiff awdurdod archwilio gynnal ymchwiliad lleol at ddibenion archwilio cais.
- (2) Caiff awdurdod archwilio sy'n cynnal ymchwiliad lleol ei gwneud yn ofynnol drwy wŷs i unrhyw berson—
- (a) bod yn bresennol yn yr ymchwiliad yn unol â'r gofynion a bennir yn y wŷs o dan is-adran (4) a rhoi tystiolaeth;
- (b) dangos unrhyw ddogfennau sydd ym meddiant y person neu o dan reolaeth y person sy'n ymwneud ag unrhyw fater o dan sylw yn yr ymchwiliad.
- (3) Caiff yr awdurdod archwilio sy'n cynnal yr ymchwiliad gymryd tystiolaeth ar lw, ac at y diben hwnnw caiff weinyddu llwon.
- (4) Rhaid i wŷs bennu—
- (a) ar ba adeg y mae'n ofynnol bod yn bresennol, a
- (b) ym mha le y mae'n ofynnol bod yn bresennol neu, os gellir bod yn bresennol drwy ddull arall, gyfarwyddiadau ynghylch sut i fod yn bresennol drwy'r dull hwnnw.
- (5) Nid yw gwŷs o dan yr adran hon yn ei gwneud yn ofynnol i berson fod yn bresennol yn yr ymchwiliad (pa un a yw'n ofynnol bod yn bresennol mewn lle neu y gellir bod yn bresennol drwy ddull arall) oni fo treuliau angenrheidiol y person i fod yn bresennol yn cael eu talu neu eu cynnig i'r person.
- (6) Ni chaniateir ei gwneud yn ofynnol i berson o dan yr adran hon ddangos teitl (nac unrhyw offeryn sy'n ymwneud â theitl) unrhyw dir nad yw'n perthyn i awdurdod lleol.
- (7) Mae'n drosedd i berson—
- (a) gwrthod cydymffurfio â gofyniad mewn gwŷs a ddyroddir o dan yr adran hon neu fethu â chydymffurfio â gofyniad o'r fath yn fwriadol, neu
- (b) newid yn fwriadol, atal yn fwriadol, cuddio'n fwriadol neu ddinistrio'n fwriadol ddogfen y mae'n ofynnol i'r person ei dangos, neu y mae'r person yn agored i orfod ei dangos, o dan yr adran hon.
- (8) Mae person sy'n euog o drosedd o dan is-adran (7) yn agored ar euogfarn ddiannod neu ar euogfarn ar ddiad i ddirwy.

Statws This is the original version (as it was originally enacted). Dim ond ar ei ffurf wreiddiol y mae'r eitem hon o ddeddfwriaeth ar gael ar hyn o bryd.

- (9) Yn yr adran hon, ystyr “awdurdod lleol” yw'r cyngor ar gyfer sir, bwrdeistref sirol neu gymuned yng Nghymru.

48 Mynediad at dystiolaeth mewn ymchwiliad

- (1) Mewn ymchwiliad lleol a gynhelir o dan adran 47—
- rhaid clywed tystiolaeth lafar yn gyhoeddus, a
 - rhaid i dystiolaeth ddogfennol fod ar gael i'r cyhoedd edrych arni.
- (2) Ond os yw awdurdod gweinidogol yn fodlon bod y ddau amod yn is-adran (3) wedi eu bodloni mewn perthynas ag ymchwiliad o'r fath, caiff gyfarwyddo'r awdurdod archwilio sy'n cynnal yr ymchwiliad nad yw tystiolaeth o fath a bennir yn y cyfarwyddyd i'w chlywed nac ar gael i edrych arni yn yr ymchwiliad hwnnw ond gan bersonau a bennir yn y cyfarwyddyd neu gan bersonau o fath a bennir ynddo.
- (3) Yr amodau yw—
- y byddai rhoi tystiolaeth o ddisgrifiad penodol yn gyhoeddus neu sicrhau ei bod ar gael i'r cyhoedd edrych arni yn debygol o arwain at ddatgelu gwybodaeth—
 - am ddiogelwch cenedlaethol, neu
 - am y mesurau a gymerwyd neu sydd i'w cymryd i sicrhau diogelwch unrhyw dir neu unrhyw eiddo arall, a
 - y byddai datgelu'r wybodaeth i'r cyhoedd yn erbyn y buddiant cenedlaethol.
- (4) Os yw awdurdod gweinidogol yn ystyried rhoi cyfarwyddyd o dan yr adran hon, caiff y Cwnsler Cyffredinol benodi person (“cynrychiolydd penodedig”) i gynrychioli buddiannau unrhyw berson a fydd yn cael ei atal rhag clywed unrhyw dystiolaeth neu edrych ar unrhyw dystiolaeth mewn ymchwiliad lleol os rhoddir y cyfarwyddyd.
- (5) Os nad oes cynrychiolydd penodedig pan fydd awdurdod gweinidogol yn rhoi cyfarwyddyd o dan yr adran hon, caiff y Cwnsler Cyffredinol benodi person yn gynrychiolydd penodedig ar unrhyw adeg at ddibenion yr ymchwiliad.
- (6) Caiff rheoliadau wneud darpariaeth ynghylch—
- y weithdrefn sydd i'w dilyn gan awdurdod gweinidogol cyn iddo roi cyfarwyddyd o dan yr adran hon mewn achos pan geir cynrychiolydd penodedig;
 - swyddogaethau cynrychiolydd penodedig.
- (7) Yn yr adran hon ac yn adran 49, ystyr “awdurdod gweinidogol” yw Gweinidogion Cymru neu'r Ysgrifennydd Gwladol.

49 Talu cynrychiolydd penodedig pan fo mynediad at dystiolaeth wedi ei gyfyngu

- (1) Mae'r adran hon yn gymwys os yw person yn cael ei benodi o dan adran 48 yn gynrychiolydd penodedig at ddibenion ymchwiliad lleol, pa un a yw'r ymchwiliad yn digwydd ai peidio.
- (2) Caiff awdurdod gweinidogol gyfarwyddo person (“y person cyfrifol”) i dalu ffioedd a threuliau'r cynrychiolydd a benodir.
- (3) Rhaid i'r person cyfrifol fod yn berson y mae'r awdurdod gweinidogol yn ystyried ei fod, neu y byddai wedi bod, â diddordeb yn yr ymchwiliad mewn perthynas ag—

Statws This is the original version (as it was originally enacted). Dim ond ar ei ffurf wreiddiol y mae'r eitem hon o ddeddfwriaeth ar gael ar hyn o bryd.

- (a) diogelwch cenedlaethol, neu
 - (b) y mesurau a gymerwyd neu sydd i'w cymryd i sicrhau diogelwch unrhyw dir neu unrhyw eiddo arall.
- (4) Os nad yw'r cynrychiolydd a benodir a'r person cyfrifol yn gallu cytuno ar swm y ffioedd a'r treuliau, rhaid i'r swm gael ei benderfynu gan yr awdurdod gweinidogol a roddodd y cyfarwyddyd.
- (5) Rhaid i'r awdurdod gweinidogol beri i'r swm y cytunir arno rhwng y cynrychiolydd a benodir a'r person cyfrifol, neu a benderfynir gan yr awdurdod gweinidogol, gael ei ardystio.
- (6) Gellir adennill y swm ardystiedig oddi wrth y person cyfrifol fel dyled.

50 Aseswyr

- (1) Caiff yr awdurdod archwilio neu Weinidogion Cymru benodi person i weithredu fel asesydd er mwyn cynorthwyo'r awdurdod archwilio i archwilio cais o dan y Rhan hon.
- (2) Ni chaniateir penodi person yn asesydd onid yw'n ymddangos i'r awdurdod archwilio neu Weinidogion Cymru (yn ôl y digwydd) fod y person yn meddu ar arbenigedd sy'n gwneud y person yn addas i gynorthwyo'r awdurdod archwilio.

51 Cymorth cyfreithiol

- (1) Caiff yr awdurdod archwilio neu Weinidogion Cymru benodi bargyfreithiwr neu gyfreithiwr i ddarparu cyngor a chymorth cyfreithiol i'r awdurdod archwilio mewn cysylltiad â'i archwiliad o gais o dan y Rhan hon.
- (2) Mae'r cymorth y caiff person a benodir o dan is-adran (1) ei roi yn cynnwys mynd ati ar ran yr awdurdod archwilio i gwestiynu ar lafar berson sy'n cyflwyno sylwadau mewn gwrandawriad neu ymchwiliad.

52 Adroddiadau gan awdurdod archwilio

- (1) Mae'r adran hon yn gymwys i—
 - (a) awdurdod archwilio a benodir o dan adran 40(1) os Gweinidogion Cymru sydd â'r swyddogaeth o benderfynu ar y cais;
 - (b) awdurdod archwilio a benodir o dan adran 40(2) os Gweinidogion Cymru sydd â'r swyddogaeth o benderfynu ar y cais o dan reoliadau a wneir o dan adran 91.
- (2) Rhaid i'r awdurdod archwilio gyflwyno adroddiad i Weinidogion Cymru ar y cais y mae'n ei archwilio sy'n nodi—
 - (a) canfyddiadau a chasgliadau'r awdurdod archwilio mewn cysylltiad â'r cais, a
 - (b) argymhellion yr awdurdod archwilio ynghylch y penderfyniad sydd i'w wneud ar y cais.

53 Pŵer i gyfarwyddo archwiliad pellach

- (1) Ar ôl cael adroddiad o dan adran 52, caiff Gweinidogion Cymru gyfarwyddo'r awdurdod archwilio i ailagor ei archwiliad o'r cais yn unol ag unrhyw ofynion a bennir yn y cyfarwyddyd.

Statws This is the original version (as it was originally enacted). Dim ond ar ei ffurf wreiddiol y mae'r eitem hon o ddeddfwriaeth ar gael ar hyn o bryd.

- (2) Mae'r ddyletswydd sydd ar awdurdod archwilio yn adran 52 yn gymwys i unrhyw archwiliad pellach sy'n ofynnol yn rhinwedd yr adran hon.
- (3) Rhaid i gyfarwyddyd o dan is-adran (1)—
 - (a) cynnwys datganiad sy'n egluro pam y'i rhoddir;
 - (b) cael ei gyhoeddi cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl iddo gael ei roi.

54 Gorchmynion yn ymwneud â chostau partiön mewn achos archwilio

- (1) Mae'r adran hon yn gymwys i achos mewn cysylltiad ag archwilio cais o dan y Rhan hon (pa un a yw'n cael ei ystyried mewn ymchwiliad lleol, mewn gwrandawriad neu ar sail sylwadau ysgrifenedig).
- (2) Caiff Gweinidogion Cymru wneud gorchmynion ynghylch—
 - (a) costau'r ceisydd, Gweinidogion Cymru, awdurdod cynllunio neu barti arall i'r achos (a gaiff gynnwys costau mewn cysylltiad ag ymchwiliad neu wrandawriad nad yw'n digwydd), a
 - (b) y person neu'r personau y mae rhaid iddynt dalu'r costau.
- (3) Ond ni chaiff Gweinidogion Cymru orchymyn i berson dalu costau parti arall onid ydynt wedi eu bodloni—
 - (a) bod y person wedi ymddwyn yn afresymol mewn perthynas â'r achos, a
 - (b) bod ymddygiad afresymol y person wedi peri bod y parti arall wedi mynd i wariant diangen neu wastraffus.
- (4) Caniateir adennill costau sy'n daladwy yn rhinwedd is-adran (2) fel pe baent yn daladwy o dan orchymyn gan yr Uchel Lys, os yw'r Uchel Lys yn gorchymyn hynny ar gais y person y mae'r costau'n ddyledus iddo.
- (5) Rhaid i'r pŵer i wneud gorchmynion o dan yr adran hon gael ei arfer hefyd yn unol ag unrhyw ddarpariaeth a wneir o dan adran 44 (y weithdrefn archwilio).